

***El cor és un caçador solitari* - Carson McCullers**

No estic segur de si a les components del grup anomenat “dames del Sud” els agradaria formar-ne part. Al capdavant, elles van ser escriptores solitàries, i cadascuna va obrir camí a la seva manera. D'altra banda, és innegable que aquestes autores comparteixen més d'una característica, i als lectors ens agrada organitzar aliances post mortem. La llista inclou, per ordre de naixement, Katherine Anne Porter, Eudora Welty, Carson McCullers i Flannery O'Connor, a les quals jo afegiria Harper Lee. La majoria van néixer durant les primeres dècades del segle vint (excepte Porter, que és anterior), i presenten un Sud violent i malencònic. Harper Lee és considerada més crítica amb el racisme, però té molts punts en comú amb Carson McCullers (que va rebre amenaces del Ku Klux Klan). Pel que fa a la qualitat literària, totes demostren que és possible tractar problemes socials sense caure en el pamflet.

Vaig llegir *El cor és un caçador solitari* a principis dels anys noranta, quan va aparèixer a la col·lecció Les Millors Obres de la Literatura Universal. Per les notes al marge que vaig escriure en aquell exemplar, m'adono que em va interessar menys que ara. Potser amb el pas del temps m'atrauen més els temes que tracta, i també m'impresiona més que Carson McCullers l'enllestís amb només vint-i-dos anys. Va ser el primer d'una sèrie no gaire llarga de llibres, ja que la malaltia la va prostrar i va morir als cinquanta.

La primera part del llibre ens presenta, d'una banda, Singer, l'home sordmut que treballa a la joieria del poble i que viu en una habitació llogada; de l'altra, els personatges que s'hi relacionen: la filla adolescent dels llogaters i l'amo del local on Singer menja cada dia. Més endavant s'hi afegirà un borratxo que freqüenta el mateix bar, i el metge dels negres. Cadascun d'aquests personatges, que per diferents raons duen una vida solitària, s'habitu a sincerar-se amb Singer, que llegeix els llavis de tothom amb la mateixa amabilitat. Els capítols estan narrats en tercera persona, però cadascun adopta el punt de vista d'un d'aquests cinc personatges. Singer obre i tanca la primera part.

Al llarg de la segona part, la més extensa, els personatges evolucionen i es relacionen entre si a partir de les desgràcies que l'autora hi disposa, que poden ser naturals o -més sovint- d'origen humà. És aquí on les agressions s'afegeixen a la misèria i on ens sorprèn la capacitat de l'autora per introduir-se de manera convincent en la ment de personatges d'experiències i edats molt diferents, de fer-los reaccionar en situacions límit i d'impulsar-los endavant en la narració. La tercera i última part dedica un capítol per a cada personatge, a tall d'epíleg.

Proselitisme estèril

El més peculiar d'*El cor és un caçador solitari* és la figura de Singer, l'home que ho escolta tot, que sembla comprendre tothom, el centre de la circumferència en què els raigs són els seus confidents. Les seves escasses competències verbals el converteixen en un fenomen gairebé religiós: "Els rics creien que era ric, i els pobres el consideraven pobre com ells. I, com que no hi havia manera de desmentir aquells rumors, s'anaven tornant meravellosos i molt versemblants. Cada persona descrivia el mut com volia que fos." Si quan parlava el protagonista de *Des del jardí*, la novel·la de Jerzy Kosinski duta al cinema amb el títol *Benvingut Mr. Chance*, tothom entenia el que volia sentir, Singer no cal que digui res, ja que en té prou amb mirar, escoltar i somriure: "Al seu rostre encara hi havia aquella expressió de pau que es veu sovint en els qui són molt savis o en els qui han patit molt." Potser perquè no pot discutir, o potser a causa de la seva senzillesa evangèlica, Singer no es baralla amb ningú. Potser perquè és un home de pau, o més aviat un home en pau, s'estranya de la inquietud dels seus confidents: "Tots tenen alguna cosa que és més important per a ells que el menjar o el dormir, o el vi, o la companyia dels amics. És per això que van sempre tan atrafegats".

(Part d'aquestes complicitats són, suposem, malentesos. No és irrellevant que el mateix Singer converteixi un amic seu en el seu confident, al marge de l'evidència i de la raó, ni que hi delegui una part considerable de les seves esperances i de la seva felicitat. Com els altres personatges, també ell sent la necessitat d'abocar-se a un altre ésser humà, que també és sordmut. L'important per a Singer és escriure-li cartes; resulta secundari si, en comptes d'enviar-les-hi, se li fan malbé a les butxaques.)

La inquietud dels amics de Singer té orígens diversos: la incertesa vital, la mort d'una persona estimada, la malaltia, la injustícia, la desesperança i -sempre transversal- la misèria. Dos dels confidents tenen en comú la fe en la mobilització per transformar la societat. Tots dos són socialistes, si bé un posa l'èmfasi en la lluita contra el racisme i l'altre en la lluita contra el capitalisme. Com a teló de fons que ajuda a dibuixar-los, apareix un partidari de la violència i un fanàtic religiós. En tots aquests casos, el proselitisme no només és estèril, sinó que va acompanyat de la inadaptació social, del fracàs familiar i de la solitud. En aquesta novel·la, tenir la raó històrica no implica cap estabilitat emocional, cap estratagema per estalviar-se el fracàs personal-al contrari. I, amb tot, les anàlisis que fan aquests homes són encertades, fins i tot profètiques: "En una altra època, quan aquest país estava en expansió, tothom creia que tenia una oportunitat. Ha! Aquella època ha passat, i ja no tornarà. Menys d'un centenar de companyies ho han absorbit tot, excepte unes quantes romanalles." El dilema és augmentar la democràcia o caure en el feixisme. Un dels personatges fins i tot planeja organitzar una marxa sobre Washington contra el racisme (i parlem d'uns anys en què Martin Luther King encara duia pantalons curts).

L'ofici de mirar

Un altre dels personatges importants és la noia adolescent de família pobre, que s'ha d'encarregar dels germans petits i que comença a treballar ben aviat en comptes de dedicar-se a la seva passió, la música, i a la qual no podem evitar imaginar-nos amb la cara de l'autora, amb aquells ulls plens d'una curiositat que no es va esgotar amb el pas dels anys. Perquè als vint-i-dos anys Carson McCullers no només domina l'ofici d'escriure, sinó també –si és que es pot separar l'un de l'altre- l'ofici de mirar, o més ben dit, l'ofici d'entendre.

L'Altra Editorial està publicant tota l'obra literària de Carson McCullers. En alguns casos, aprofita la traducció original. En altres, com *El cor és un caçador solitari*, n'ha utilitzat una de nova. No és pas una mala opció. Els personatges que es tractaven de vós a la traducció de 1990, que devem a Ramon Folch i Camarasa, ara es tutegen. Llavors hi apareixien tot de “minyons” que ara s'han tornat “nois”, que deien “de primera” on ara responen “d'acord”. Alba Dedeu, que ha traduït obres de McCullers i de Jane Austen, entre altres, aconsegueix un to amable que no ens distreu amb paraules exòtiques sinó que ens permet concentrar-nos en la trama i la ment dels personatges. La coberta de 1990, on apareixia una fotografia d'un joc d'escacs (Singer hi juga de tant en tant), ha estat substituïda per un dibuix més pertinent, el del restaurant que freqüenten els personatges principals.

La novel·la creix a poc a poc però se'ns arrapa com una heura. Està escrita abans de la televisió i del rock, quan l'efectisme encara no s'havia estès, quan els joves escriptors estudiaven més la societat on estaven destinats a inserir-se que no pas el seu propi interior.